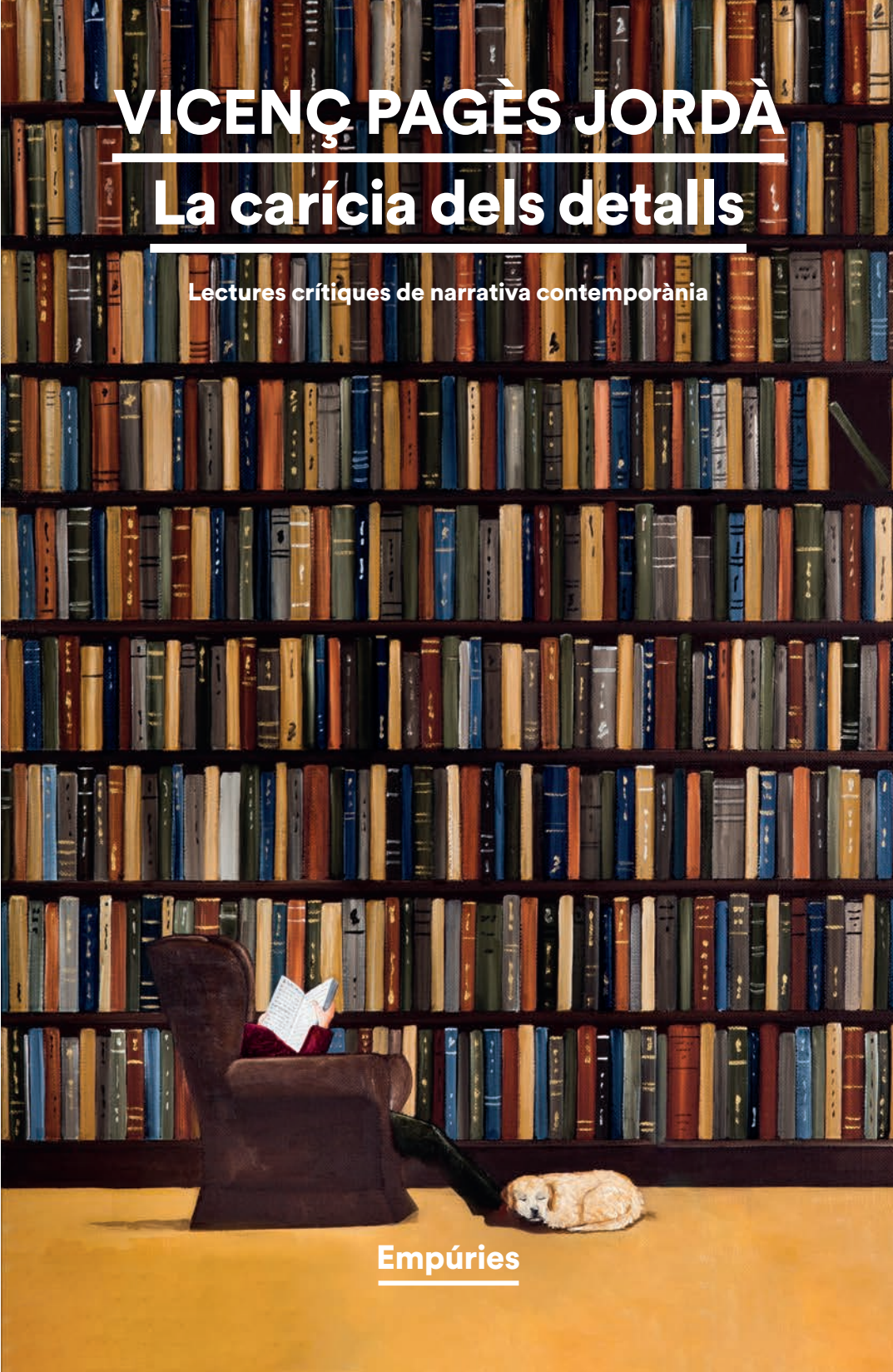

The background of the entire cover is a photograph of a vast library. Floor-to-ceiling bookshelves are filled with books of various colors and sizes. In the lower-left foreground, a person is seated in a dark brown leather armchair, seen from behind, reading an open book. Their legs are crossed at the ankles. On the light-colored wooden floor to the right of the chair, a small, fluffy, light-brown dog is curled up and sleeping. The overall atmosphere is quiet and intellectual.

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

La carícia dels detalls

Lectures crítiques de narrativa contemporània

Empúries

Vicenç Pagès Jordà

La carícia dels detalls

Lectures crítiques
de narrativa contemporània

Editorial Empúries
Barcelona

Primera edició: octubre del 2025

© hereva de Vicenç Pagès Jordà, 2022

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.

Editorial Empúries

Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona

info@grup62.com

www.editorialempires.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: 17.464-2025

ISBN: 979-13-87736-10-1

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté
l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema
viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb
CEDRO a través del web www.conlicencia.com
o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o
de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes
o tecnologies d'intel·ligència artificial.

TAULA

<i>Pròleg</i>	13
---------------------	----

I

PARELLA

La solitud dels diferents. <i>En Riquet del plomall</i> , Amélie Nothomb	23
El psicòleg dels suburbis. <i>Una cosa per explicar-vos</i> , Hanif Kureishi	28
El conte com a haiku. <i>Massa felicitat</i> , Alice Munro	33
La novel·la després de la novel·la. <i>La trama matrimonial</i> , Jeffrey Eugenides	38
Un bon llibre amb un mal final. <i>El colibrí</i> , Sandro Veronesi	43
La dona desestimada. <i>L'estiu sense homes</i> , Siri Hustvedt	48

FAMÍLIA

De l'odi als fills. <i>Les vides de Louis Drax</i> , Liz Jensen ...	55
Poètica de la violència. <i>El dimoni a cada pas</i> , Donald Ray Pollock	59
Som el que mengem. <i>Germà gran</i> , Lionel Shriver	64
Infants terribles. <i>El desgel</i> , Lize Spit	69
Viatge a l'inframón. <i>Terra de caimans</i> , Karen Russell ..	74
La corrupció de la família. <i>La ferocitat</i> , Nicola Lagioia ..	78
Amor de pare. <i>Les bones intencions</i> , Amity Gaige	83

Sobre les dificultats de reinventar-se. <i>L'aquari</i> , David Vann.	88
Els horrors de la família. <i>Ferides obertes</i> , Gillian Flynn .	93
Filosofia salvatge. <i>Una part del tot</i> , Steve Toltz	97
Quan el pare és l'enemic. <i>Amor del meu cor</i> , Gabriel Tallent.	102

VELLESA

El rondinaire brillant. <i>El cas d'en Barney Panofsky. Notes i postfaci de Michael Panofsky</i> , Mordecai Richler	109
Simfonia d'un final. <i>Vacances d'hivern</i> , Bernard MacLaverty	113
La carícia dels detalls. <i>El mar</i> , John Banville	117
L'ingenu seductor. <i>L'univers contra l'Alex Woods</i> , Gavin Extence.	121
La serventa. <i>El convidat nocturn</i> , Fiona McFarlane	125

MEMÒRIA

L'art de la trama. <i>Solar</i> , Ian McEwan	133
L'art de crear sensacions. <i>Aquest deu ser el lloc</i> , Maggie O'Farrell	137
La gestió de la complexitat. <i>Llibertat</i> , Jonathan Franzen. .	141
Quatre segles d'aventures. <i>Com aturar el temps</i> , Matt Haig	146
Història i bellesa. <i>Línies de falla</i> , Nancy Huston	151
El pas de les generacions. <i>Un rodet de fil blau</i> , Anne Tyler	155
La bellesa de les carreteres. <i>Aquesta història</i> , Alessandro Baricco	159
El ball dels anys. <i>Els anys</i> , Annie Ernaux	163
Abans de ser vell. <i>La viuda prenyada</i> , Martin Amis	168
La segona crisi. <i>El temps és un cabró</i> , Jennifer Egan	172
El que passa mentrestant. <i>No tots els homes viuen al món de la mateixa manera</i> , Jean-Paul Dubois	177
Els plans seqüència de Sebald. <i>Austerlitz</i> , W. G. Sebald. .	182

II

GUERRA I TERRORISME

Sobre l'art i el terror. <i>L'home del salt</i> , Don DeLillo. . . .	191
Escenes de palau. <i>L'ordre del dia</i> , Éric Vuillard	195
Ombres de Centreeuropa. <i>No és procedent</i> , Claudio Magris	200
El problema d'Alfred Rosenberg. <i>El problema de Spinoza</i> , Irvin D. Yalom	205
Després de l'atac. <i>L'esqueix de carn</i> , Philippe Lançon . .	210
L'art de la novel·la històrica. <i>HHhH</i> , Laurent Binet . . .	215

ESPIONATGE

L'altra cara del Vietnam. <i>El simpatitzant</i> , Viet Thanh Nguyen	223
Sir Falstaff als mercats financers. <i>Un traïdor com els nostres</i> , John Le Carré	228
El fill de l'espia. <i>L'expedient de la meva mare</i> , András Forgách.	233
Conflictes d'identitat. <i>Llum de guerra</i> , Michael Ondaatje	238
El narrador de Jean Echenoz. <i>Enviada especial</i> , Jean Echenoz	242

POLICÍAC

La memòria és de mala educació. <i>Pistola, amb música de fons</i> , Jonathan Lethem	249
La raó contra els monstres. <i>Wild thing (Bèstia)</i> , Josh Bazell.	254
La diàspora a Alaska. <i>El sindicat de policies jueus</i> , Michael Chabon	259
Un detectiu amb sandàlies. <i>Vici inherent</i> , Thomas Pynchon	263

DISTOPIA

Literatura apocalíptica. <i>La carretera</i> ,	
Cormac McCarthy	271
L'última dona. <i>L'any del diluvi</i> , Margaret Atwood.	275
La bellesa del fracàs. <i>Deu de desembre</i> ,	
George Saunders	279
La dictadura de l'algoritme. <i>Quality Land</i> ,	
Marc-Uwe Kling.	284

BASAT EN FETS REALS

Crònica de 1969. <i>Les noies</i> , Emma Cline	291
L'erudit delicat. <i>L'or blanc</i> , Edmund de Waal	296
La deriva de la consciència. <i>Homer i Langley</i> ,	
E. L. Doctorow.	301
Corrupció a Jamaica. <i>Una breu història de set assassinats</i> ,	
Marlon James	305
La geologia i nosaltres. <i>Doggerland</i> , Élisabeth Filhol . .	310
L'art de trobar un món. <i>La Triomfant</i> , Teresa Cremisi. .	315
La guerra i l'amor cortès. <i>Oona i Salinger</i> ,	
Frédéric Beigbeder	320

III

ALTRES VEUS, ALTRES ÀMBITS

Cinc fugues de Kazuo Ishiguro. <i>Nocturns</i> ,	
Kazuo Ishiguro	329
Una radiografia de nosaltres mateixos. <i>El mapa</i>	
<i>i el territori</i> , Michel Houellebecq	333
Després de l'agressió. <i>Violada. Una història d'amor</i> ,	
Joyce Carol Oates.	337
Un vodevil a l'entorn de Hitler. <i>La república</i> ,	
Joost de Vries	341
Quan Nova York era anglesa. <i>Golden Hill</i> ,	
Francis Spufford	346
Un llarg aprenentatge. <i>A l'horitzó</i> , Hernán Díaz.	350

L'ofici de criat a l'Índia. <i>Tigre blanc</i> , Aravind Adiga . . .	355
La temptació del final feliç. <i>Un lloc sense nom</i> , Amy Tan	360
Una nova manera de narrar. <i>Fama</i> , Daniel Kehlmann .	365
De la secta a l'església. <i>El Regne</i> , Emmanuel Carrère . .	370
Escriure i resar. <i>Gilead</i> , Marilynne Robinson	375

IV

LLEGIR I ESCRIURE

Abans de la catàstrofe. <i>L'exclusiva!</i> , Annalena McAfee . .	385
La república de les lletres. <i>Una lectora poc corrent</i> , Alan Bennett	389
Les cartes de Guernsey. <i>La societat literària i de pastís</i> <i>de pela de patata de Guernsey</i> , Mary Ann Shaffer i Annie Barrows	393
El preu del talent. <i>L'artista torturat</i> , Joey Goebel	397
La importància de la tradició. <i>Dies memorables</i> , Michael Cunningham	401
<i>Referències</i>	405

PARELLA

LA SOLITUD DELS DIFERENTS

En Riquet del plomall, Amélie Nothomb,
trad. Ferran Ràfols Gesa (Anagrama, 2018).

La majoria dels contes que hem explicat als fills o que ens han explicat els pares provenen de tres fonts: Charles Perrault, un cortesà francès que a finals del segle XVII en va recollir —i re-escriure al seu aire— uns quants de tradicionals; Jacob i Wilhelm Grimm, dos germans alemanys que a principis del segle XIX van recopilar contes amb un afany filològic, gairebé científic, i Hans Christian Andersen, un escriptor danès que més tard, també al segle XIX, en va escriure de propis, d'un moralisme reformista. De tots tres, Perrault és el fundacional, el primer a qui se li va acudir aplegar unes narracions orals que fins aleshores ningú havia valorat. Els seus contes han tingut una influència considerable. Qui no recorda la Caputxeta, la Ventafocs, la Bella Dorment, Barbablava o el Gat amb Botes? El conte d'en Riquet del Plomall, que no és dels més coneguts a casa nostra, és el que Amélie Nothomb ha decidit recrear en el seu últim llibre.

En el conte de Perrault, Riquet és un noi lleig i intel·ligent que s'enamora d'una noia bonica i toixa. En el moment en què és correspost, es produeix la transformació: ell guanya atractiu i ella adquireix llestesa. A la reflexió final, Perrault suggereix una interpretació simbòlica: «Tout est beau dans ce que l'on aime, / tout ce qu'on aime a de l'esprit». La tesi no ens és desconeguda: quan algú és estimat, immediatament se li posen en relleu (o se li manifesten) tot d'atractius mentals i físics.

Una altra tesi: potser se li encomanen a través del contacte continuat amb algú que els posseeix, o potser cal estar-ne enamorat per detectar-los. Sigui com sigui, el conte de Perrault manté la simetria fins al final: els dos protagonistes, que són el contrari l'un de l'altre en termes físics i mentals, s'enamoren mútuament i adquireixen les virtuts principals de l'enamorat.

ELS PRIMERS PASSOS

La primera frase del llibre d'Amélie Nothomb se'ns enduu: «Prenyada per primer cop als quaranta-vuit anys, l'Énide esperava el part com qui espera torn a la ruleta russa». En aquest capítol neix i creix Déodat. Assistim als seus primers passos —quan encara no sap que és lleig—, fins que topa amb el primer mirall. Paral·lelament a la lletgesa, li creix la intel·ligència. En el segon capítol, la bella Trémière té uns pares tan joves que de seguida la deixen a càrrec d'una àvia a qui adora. Al contrari que la protagonista del conte de Perrault, no és estúpida, sinó intuïtiva i silenciosa: original.

Els capítols següents mostren el creixement alternat dels dos protagonistes. Déodat assumeix el bullying amb un tarannà esportiu: es riu dels insults, ordeix estratègies, busca aliats. Decebut per les relacions humanes, es torna contemplatiu i es deixa fascinar pels ocells. En circumstàncies semblants Trémière no es defensa dels atacs, sinó que es refugia en un mutisme plàcid. Encara no es coneixen, però tots dos se saben diferents dels que els envolten. S'han acostumat a la solitud, disposen d'una vida interior complexa, s'han acceptat tal com són i no ho viuen com un conflicte.

Els dos capítols següents corresponen a l'adolescència. Déodat es resisteix a dur la cotilla que frenaria el creixement de la gèpa: «La naturalesa ha volgut agrair-me amb tots els horrors. És un projecte que em fascina, no voldria posar-hi traves». Descobreix que té èxit amb les noies, que el perse-

gueixen, s'engelseixen, li demanen més del que ell està disposat a donar. S'adona que n'hi ha prou de ser diferent dels altres nois perquè elles s'interessin per ell, però no per mantenir-hi el vincle sentimental: «Si el tret masculí més característic era la vulgaritat, el femení era la insatisfacció». Mentrestant, el rebuig que desperta la bellesa de Trémière entre les companyes es transforma en odi quan arriba a l'adolescència: «El que és molt lleig pot suscitar una certa compassió; el que és molt bonic irrita sense pietat». Mestres i alumnes decideixen que una noia tan atractiva per força ha de ser estúpida. Tarda molt a tenir un pretendent, que després de gaudir-ne l'abandona i la deixa ferida. En aquest punt ja ens hem adonat que Nothomb dedica més pàgines al geperut que a la bella; també és cert que ell duu una vida més activa i que porta la iniciativa en més d'un aspecte. D'altra banda, la innovació principal respecte del conte original s'aplica a ella, que resulta que no és curta sinó que només ho sembla. Una cosa va per l'altra.

Déodat tasta finalment els dolors del desamor i es refugia en l'ornitologia: «El que ens ensenyen els ocells és que la llibertat autèntica és possible, però que també és difícil i ens omple de neguit». Casat amb precipitació, aviat s'adona que la seva esposa deixa de ser fascinant quan es troba dins la llar i encunya l'expressió «rullo verbal»: igual com algunes dones es posen aquests complements capil·lars per lluir cabellera quan surten al carrer, ell també ha de patir en la intimitat la xerrameca vulgar de la seva esposa, que contrasta amb la manera de parlar més polida que mostra en públic. En paral·lel, Trémière esdevé model. Finalment, coincideixen i detecten que són diferents dels altres (justament és aquesta la sensació que anomenem «amor»). Ella ja ha assumit que no és beneïda, sinó que tan sols li falta enginy. Calia un home com ell per apreciar les qualitats no evidents de la noia. Final fel·liç: «No es van casar. Ella no li va parlar mai amb la veu crispada d'una esposa, i ell sempre li va estalviar les sornegueries dels marits».

El llibre també dialoga amb el conte original de Perrault: els dos protagonistes de Nothomb el coneixen, i el fan servir per confrontar-s'hi. L'estranyesa amb què s'enfronten a la vida quotidiana permet aproximacions peculiars, no només a la bellesa i a la intel·ligència, sinó també al gregarisme, la joventut o la vida de parella. Des d'aquest punt de vista, el llibre ens pot recordar *L'elegància de l'erigó*, de Muriel Barbery, que també tractava del procés d'aproximació d'uns quants veïns que es reconeixien entre si com a solitaris subestimats.

UN LLIBRE A L'ANY

De família belga, nascuda el 1967 al Japó, des de 1992 —quan es va donar a conèixer amb *Hygiène de l'assassin*— Amélie Nothomb ha publicat com a mínim un llibre cada any, en general breus i amb temàtiques prou diferents. L'origen metaliterari d'*En Riquet del plumall* no ens ha d'enganyar. No sabem —ni ens interessa— si la solitud de Déodat i Trémière està basada en vivències autobiogràfiques, però certifiquem que la seva raresa està narrada amb dosis molt elevades de versemblança.

Quan recordem el llibre, sembla impossible que tot el que s'hi narra càpiga en menys de cent trenta pàgines. Amélie Nothomb té el do de la narració àeria: esbossa les situacions amb subtileza, les aborda sense partits presos i les abandona abans que el lector se'n cansi. Posseeix allò que els teòlegs anomenen «gràcia», i que al segle XVII Dominique Bouhours anomenava «je ne sais quoi». Potser aquesta gràcia és l'aportació francesa a la literatura del tercer mil·lenni. Si els autors anglosaxons han pres el relleu de Dickens amb novel·les sòlides i extenses, autors francesos com Amélie Nothomb, Jean Echenoz, Emmanuel Carrère o Éric Vuillard dominen l'art de la lleugeresa i la velocitat.

Columna va traduir els llibres d'Amélie Nothomb als noranta, Empúries durant la primera dècada del segle XXI, i

Anagrama des de 2012. Els seus lectors sovint segueixen el ritual de devorar cada nou llibre tan bon punt surt. *En Riquet del plomall* ha estat traduït amb el *savoir faire* habitual per Ferran Ràfols Gesa, a qui ja devem altres obres de la mateixa autora.